

Posudek diplomové práce

Filozofická fakulta Univerzity Hradec Králové

Jan Bažant: *Pevnost Tereziín na plánech z Rakouského státního archivu ve Vídni (1780-1882). (Výkladové možnosti pramene a komparace s pevností Josefov)*. 99 stran a přílohy. 2015.

Studijní program: Historické vědy; studijní obor: Historie.

Práce Jana Bažanta je vystavena na původním pramenném výzkumu v zahraničí, což samo o sobě zařazuje text do skupiny kvalifikačních prací s vysokými ambicemi a příslibem prokázání řemeslné kvalifikace historika. Jako vedoucí práce oceňuji diplomantovo dlouhodobé nasazení, neúnavnou vůli, důkladnou práci s prameny a aktivní přístup ke konzultacím.

Otázkou však zůstává míra přesvědčivosti výsledku. Hned v úvodu posudku jsem nucen upozornit na prohřešky, jež nejsou slučitelné se žánrem vědecké práce. Autor především nejednotně cituje, poznámkový aparát velmi různorodě nakládá s formou zápisu bibliografických údajů – čárky, středníky, kurzíva, uvozovky, velká a malá písmena či pády se zde střídají bez sjednocení. Podobně je zjevné, že v textu samotném má autor obtíže s interpunkcí, objevuje se i chyba ve shodě podmětu s přísudkem.

V obsahové rovině je pak ústředním problémem otázka, zda se autorovi opravdu daří držet tematickou, výkladovou a argumentační linii. V mnoha místech se zdá, že se J. Bažant cyklicky navrácí k již vyřčenému, často sleduje více otázek zároveň, případně není zcela zjevná struktura textu. Příkladem budiž rozsáhlý úvod, jehož záměr jinak zasluhuje pochvalu po stránce rozsahu a s ohledem na snahu podat výklad cílů a metod práce, analyzovat literaturu, prameny atp. Avšak kupříkladu k literatuře se autor vyslovuje na různých místech textu, vzdor jeho členění, není zřejmé, co míní termínem „historická literatura“, kterou vyčleňuje do samostatných pasáží (s. 11 – 13), v jednom místě hovoří o diplomové práci jako o studii. V přehledu pramenů autor hovoří o Státním oblastním archivu v Lovosicích, jedná se však o archiv okresní. Rozpaky budí občasná stylistika, která neodpovídá zvyklostem vědeckého textu (časté „máme“, např. „máme nejvíce map“, namísto objektivního „nalézá se“ či podobných formulací.). Na s. 15 autor uvádí jména nejprve v pořadí jména křestního a poté příjmení, vzápětí však postupuje opačně. Autor opakovaně zdůvodňuje cíle své práce, což činí koncepci práce obtížněji přehlednou (s. 15 x 16). Pro historika, který se zabývá zahraničním výzkumem, je jen obtížně přípustné kolísat v pravopisu cizích názvů či knižních titulů. Tato skutečnost vrhá nepříjemné světlo na spolehlivost autorovy heuristiky a interpretace cizojazyčných materiálů – zde míním např. samotný nadpis na s. 18, v němž autor píše o „Staatsarchiv – Wiena“, avšak takový název pro Vídeň neexistuje ani v němčině (Wien), ani v angličtině (Vienna). Podotýkám, že obvyklou zkratkou pro Oesterreichisches Staatsarchiv je ŐStA, nikoliv ŐSTA. Opakovanou citaci archivního pramene uloženého v tomto zařízení pak nelze v poznámkách uvádět slovem „TÝŽ“ (s. 35, 71 aj). ..

Ke struktuře práce. V případě kapitoly 1.1 „Fortifikační školy a stavitelé“ se nabízí otázka, proč autor v textu více nepracuje s výkladem vlivu jednotlivých „škol“ a osobností, o nichž na základě faktů přejatých z literatury pojednává, s tereziínskou realitou. Takto využitý prostor diplomové práce bych považoval za účelnější. Objem autorem odvedené práce při výzkumu začne být plně zřejmý počínaje s. 25, od níž seznamuje čtenáře s přehledem archivních pevnostních plánů, okolnostmi jejich vzniku,

obsahem a informacemi, které zprostředkovávají. Až do strany 66 autor podává velmi podrobný výklad plánů, který může být vitaně využit dalšími badateli. Nabízí se však otázka, zda uvedená zjištění také v dostatečné míře interpretuje, zda tedy nezůstává pouze u deskripce. Zdá se v tomto ohledu, že komplexněji J. Bažant pojednává o tzv. rapport plánech, kterým věnuje samostatnou část textu na s. 67-75, v nichž dle mého soudu plně dociluje očekávání z pohledu původnosti výkladu a originality hypotéz a jejich propojení v širokých souvislostech. Tato část také obsahuje samostatné shrnutí.

Ve stavbě práce dochází k nečekanému návratu k obecnému výkladu příčin opevňovacích aktivit v Čechách, které by patrně měly být zpracovány v předcházejících pasážích (s. 76 a dále). Proč autor podává poměrně obecný výklad o historických událostech ve vztahu mocností střední Evropy 18. st., není zřejmé. Naopak za zdařilý je možno považovat text věnovaný makro a mikropohledu na situaci tereziánské pevnosti. Nicméně i zde zažívá čtenář nejistotu, do jaké míry se jedná o integrální součást výkladu věnovaného analýze pramenů z Rakouského státního archivu. Zjednodušeně řečeno: co tedy již víme o Tereziánu a jeho stavbě „před výzkumem J. Bažanta ve Vídni“ a co po něm? Částečnou odpověď nabízí s. 82, přesvědčivěji by pak měla vyznět ústní obhajoba. Obdobně kladu otazník k autorově jinak poutavému pojednání o tzv. manévru vodou. Je jeho hypotéza výsledkem interpretace zkoumaných plánů, nebo vychází z Christophera Duffa a je na Terezián analogicky aplikována bez zřejmějšího podkladu v pramenech? Soudím, že text zde nedává jednoznačnou odpověď.

Bakalář Jan Bažant mimo vši pochybnost odvedl značné množství práce ve výzkumu a vynaložil velké množství energie. Ke své magisterské kvalifikaci si zvolil velmi atraktivní a přínosné téma, které je však nesmírně obtížné a žádá si výtečný přehled evropského rozsahu. Mírou odvedené práce a náročností se diplomová práce vymyká obvyklé podobě kvalifikačních prací daného stupně. Výsledná písemná forma však na rozdíl od autorových bezvadných schopností ústní disputace, které opakovaně prokázal, již tak přesvědčivý dojem nenabízí. I když mají předložené údaje svou nespornou hodnotu, prohršky proti formě vědecké práce a patrně dosud ne zcela náležitě vyvrálá schopnost vědeckými postupy udržet téma ve vymezených mezích vybízejí k intenzivní diskusi při ústní obhajobě.

Práci navrhuji hodnotit stupněm:

PhDr. Ondřej Tikovský, Ph.D.